

ESITELMÄ

IHMISEN SUHTAUTUMISESTA LUONTOON

Esittänyt Salon Naisten päivillä tammik. 26 p:nä 1930
prof. rva, fil. maisteri

ELIN MUNSTERHJELM-HARVA

FORSSA 1931.
FORSSAN KIRJAPAINO O. Y.

ESITELMÄ

IHMISEN SUHTAUTUMISESTA LUONTOON.

Kun me ihmiset liitymme toisiimme työskennelläksemme yhteisvoimin jonkun hyvän asian puolesta, on kannustimena melkein poikkeuksetta rakkaus ja myötätunto siihen maailmaan, joka meitä ympäröi. Me tunnemme halua tehdä jotakin — vaikkapa vähäistäkin — palvellaksemme sitä kansaa mihin kuulumme, luodaksemme omalta osaltamme sille edellytyksiä suurempaan onneen ja vaurauteen, kohottaaksemme sen taloudellista tai henkistä tasoa yhä korkeammalle. Tuolla suurella yhteisellä työmaalla on tilaa meille naisillekin jo nykyään, ei vain itsekunkin omassa rajoitetussa vaikutuspiirissä vaan julkisenkin elämän näyttämöllä. Naiset ovatkin ymmärtäneet velvollisuutensa ja oikeutensa palvella isänmaataan. Sydämen lämmöllä ovat he ryhtyneet työhön kaikilla aloilla. Heidän julkisen työnsä pohjana ja päämääränä on aina kaikki hyvä ja hyödyllinen, kaikki inhimillinen. Senpätähden on näilläkin Salossa nyt vietetyillä naisten päivillä muun lisäksi varattu hetkinen käsitelläksemme työalaa, joka jos mikään on erikoisesti juuri jokaisen *naisen* ulottuvilla, ja jolla nainen jokapäiväisenkin elämän puitteissa, muiden tehtäviensä sivussa voi pelastaa kansalleen suurempia arvoja kuin mitä hän ehkä itse aavistaakaan. Tarkoitan luonnon —, eritoten eläinsuojelun laajaa työmaata. Ja koska minua on kunnioitettu tällä tehtävällä, pyydän saada kiinnittää arvoisien kuulijoitteni huomion muutamaiin piirteisiin ihmisen suhtautumisesta luontoon ja luomakuntaan.

Ihmisen herruus luomakunnassa on yhtä vanha kuin ihmiskuku. Muuten ei ihminen olisi voinut säilyä maan päällä, eikä kehittyä sellaiseksi valtaolijaksi kuin minä tiedämme hänen olleen ja olevan. Hän ei olisi voinut levitä yli koko maailman äärien ja kansoittaa sitä miljoonillaan. Tietenkään ei ihmisen maailmanvalta aina ole pukeutunut samanlaisiin

muotoihin kuin nykyään, esim. sivistyskansojen keskuudessa. Orhan ollut aika, kaukaisen muinaisuuden hämärissä, jolloin ihmissuvun edustajat olivat kehityksellisesti niin lähellä silloin vallitsevaa luontoa, nimittäin sen eläinkuntaa, että jos me nykyajan sivistysihmiset heidät näkisimme, meitä tuskin hahmottaisi tunnustaa heitä esi-isiksemme. Noina huimaavan etäisinä aikoina ei ihmisen herruus vielä ollut mitenkään silmiinpistävää — kuten sittemmin —, ei hänellä ollut edes todellisia aseita millä pyydystää saaliinsa tai millä puolustautua sen ajan hirvittäviä — nyt jo ammoisina aikoina sukupuuttoon kuolleita jättiläiseläimiä vastaan. Mutta niin avuttomia kuin ihmiset olivatkin ulkonaisesti varustuksiinsa nähden, oli heillä jo silloin jotakin, joka kohotti heidät noiden kovilla kilvilla, pistävillä piikeillä, kammottavilla hampailla ja sarvilla varustettujen eläinhirviöiden yläpuolelle — heillä oli kehittyneempi *äly*. Sen avulla luonnontilassa elävä ihmissuku pystyi suoriutumaan raivoavista padoista ja muista elämisen vaikeuksista sekä hankkimaan itselleen välttämättömät tarpeensa luonnon avarasta helmasta. Toisin sanoin, se pystyi voitokkaasti selviytymään taistelussa olemassaolonsa puolesta. Tämä taistelu oli epäilemättä joka hetki todellista sotajalalla olemista muun luonnon kanssa. Mutta se tosiasia, että ihmisen suku yhä on olemassa, vaikka nuo suuret, voimakkaat eläimet — samoin kuin senaikuiset kasvitkin — ovat niin tyystin hävinneet, ettei niistä ole muuta jäljellä kuin kivettyneet jätteet syvällä maan uumenissa, todistaa, että ihminen jo niihin aikoihin oli ympäristöään paljon etevämpi. Tosin ihminen ei silloin vielä kyennyt painamaan omaa erikoista leimaansa luontoon, nim. muuttamaan ympäristönsä muotoja. Hän tyytyi vain ottamaan semmoisenaan sen, minkä luonto hänelle tarjosi, metsien ja vesien saaliin sekä kasvimaailman antimet. Asumukseksenkin hän käytti luonnon tarjoamia sopivia suojapaikkoja, tuuheita puita, luolia y.m. Mutta sitä mukaan, kun hänen älynsä johdatti hänet tekemään keksintöjä — kun hän esim. keksi tulen käytön, aseitten ja työkalujen sekä asumusten valmistuksen, ei hän enää tyytynytäkään vain ottamaan mitä sattui saamaan vaan alkoi järjestellä suhdettaan luontoon. Hän alkoi siis jättää näkyviä jälkiä herruudestaan. Hän rupesi suosimaan ja säännöstelemään sellaisten kasvien ja eläinten elämää, joista hänelle oli hyötyä, sekä vainoamaan ja hävittämään niitä, jotka jotenkin olivat hänelle vahingollisia tai jotka kuolemallaan suoranaisesti häntä hyödyttivät, nahoil-

laan, lihallaan tai muulla. Niin ihmisen suku joutui harjoittamaan erikoisia elinkeinoja. Vuosituhansien — 10-tuhansien — satojentuhansien kuluessa on tämä ihmisen taito muovata niin elotonta kuin elollistakin luontoa oman mielensä mukaan kehittänyt niin valtavaksi, että häntä hyvällä syyllä voidaan kutsua luonnon herraksi ja valtiaaksi. Historia kertoo meille miten ihmiset jo monta tuhatta vuotta sitten olivat pystyneet suuremmoihin aikaansaannoksiin. He tekivät kuivat erämaat ja aroseudut kastelukanavien avulla hedelmällisiksi puutarhoiksi — kukoistavan maanviljelyksen kehdoiksi. Lohduttomat Pontiset suot Apenninien niemimaalla ja muinaisen Mesopotamian ja Egyptin hieta-aavikot muuttuivat niin viljaviksi asutuskeskuksiksi että niissä saattoi syntyä sellainen korkea sivistys kuin mitä historia meille kertoo. Mitä lähemmäksi nykyaikaa tuhansine mahdollisuuksineen ja keksintöineen tulemme — ihmissuvun lisääntyessä ja täyttyessä maan — sitä valtavammasi käyvät ihmisen käden jäljet luonnossa. Määrätietoisesti hän taloudellisia tarkoituksiaan silmälläpitäen saattaa elottoman luonnon palvelemaan etujaan. Hän kuivattaa suot ja järvet viljavainioiksi, tasoittaa kalliot ja syvennykset, kaataa tai istuttaa metsiä, johtaa joetkin tarpeen vaatiessa uusille urille, raivaa maat ja muokkaa ne pelloiksi, katkaisee kannakset liikeväyliksi, luo hiekkaerämaihin uusia keitaitakin kuten Saharassa on tehty suorittamalla porauksia syvälle maan uumeniin pohjavesiin asti, saaden siten veden viljalti pulppuilemaan esille. Vielä hän kaivautuu kallioitten sisuksiin vetäen päivänvaloon niitten aarteet ja rikkaudet. Eikä siinä kyllä, että ihminen pystyy muuttamaan luonnon koko ulkonaisen ilahmon, hän on päällepänteeksi kyennyt lannistamaan luonnonvoimatkin nöyriksi palvelijoikseen. Hallitsehan hän höyryn ja sähkön taikavoimia sekä osaa käyttää niitä hyväkseen mitä moninaisimpiin tarkoituksiin. Koneittensa avulla hän valtaa maailman ääret, liikkuu pitkin maan ja meren pintaa, kiittää vuorten läpi, sukeltaa vesien syvyyksissä, kohoaa ilmojen korkeuksiin ja liitelee avaruuksissa linnun tavoin. Koneittensa avulla hän lähettää sanomiaan halki ilmojen, tiettömiä juonteita pitkin maapallon ympäri, tutkii luonnon loputtomia ihmeitä ja tähtitaivaan huimaavia etäisyyksiä. Yltäympäri maapalloamme ikuisen jään peittämiltä lakeuksilta päiväntasaajan polttavan auringon alle on ihmiskäsi — ihmissilmä — ihmisäly ulottanut valloittavan voimansa. Mutta samalla kun hän on viisaasti edistänyt tarkoituksiperiään on hän myös äärettömässä

saaliinhimossaan *hävittänyt* luontoa, jopa omaksi vahingokseenkin. Kadonneet ovat monin paikoin ihanat hyödylliset metsät, ja ennen kukoistavia, viljavia aloja peittää arvottomat varvikot ja pensaikot. Monet villit eläimet, joista ihmiselle on ollut paljon hyötyä ovat sukupuuttoon näännytetty. Pohj. Amerikan ruoholakeuksia esim. pitivät vielä sata- tai parisataa vuotta sitten laitumenaan suunnattomat biisonihärkälaumat, mutta ovat nykyään miltei tykkänään hävinneet; jättiläiskokoisesta grönlanninvalaasta on kohta vain muisto jällellä, samoin mahtavasta mursusta; villinä elävää myskihärkää, joka ennen oli yleinen Euroopassakin, mutta joka nykyään elää vain Amerikan pohjoisimmissa osissa, hävitetään vuosittain niin suuret joukot, että lajin ennen pitkää täytyy joutua häviölle. Samoin käy kai Huippuvuorten uljaitten villipeurojenkin. Tällaisia esimerkkejä voitaisiin esittää loppumattomiin, eikä vain eläin- ja kasvimaailman, vaan elottomankin luonnon piiristä. Paljon on näet luonnon muistomerkkejä menneiltä kaukaisilta ajoilta, esim. kivi- ja kalliomuodostumia — joita ihminen turhanpäiten on hävittänyt, hyötymättä siitä mitään. Mutta toistaiseksi on toki vielä maapallolla äärettömiä aloja missä luonto edelleenkin koskemattomana elää omaa elämäänsä, omien vaistolakiensa mukaan, niinkuin niinä kaukaisina aikoina, jolloin ihminen vielä mitättömänä oliona kamppaili olemassaolonsa puolesta suurien metsien kätköissä. Mutta jos voisimme katsoa kauas tulevaisuuteen näkisimme kuitenkin varmasti sellaisten alueiden pienenemistään pienenevän päällerynnistävän ihmissuvun otteen alla, kunnes ei ole jällellä ainoatakaan kolkkaa missä ei näkisi ihmiskosketuksen jälkeä. Ja vastedes väistyy villi luonto ihmisen tieltä paljon nopeammassa tahdissa kuin entisaikoina väkiluvun yhä lisääntyessä ja niiden keinojen käydessä tehokkaammiksi, joilla luontoon käydään käsiksi.

Ajattelevalle, valistuneelle ihmiselle on jo sinänsä se ajatus, että kaunis villi luonto ihmisen käden kautta häviää, tuskallinen, sillä hän soisi tulevienkin sukupolvien saavan nauttia tai edes tutustua alkuperäiseen luontoon. Niinpä onkin viimeaikoina monissa maissa ryhdytty rauhoittamaan määrättyjä alueita ihmisen raiskauksilta, samoin monia häviämässä olevia eläimiä ja kasveja sekä myöskin luonnon elottomia muistomerkkejä. Kuuluisin on P.-Amerikan Yhdysvaltain suuri Yellowstonen kansallispuisto kaikkine luonnonihmeineen, eläimineen ja kasveineen. Suomessakin on usein ollut vireillä tällaisten alueitten luominen, vaikka toistaiseksi onkin jääty vaan alotteeseen.

Olemme täten lyhyin ottein koettaneet määritellä ihmisen asemaa luonnossa. Saattaisipa nyt kysyä, millä oikeudella ihminen täten on asettautunut luonnon herraksi. Luonnollisesti voimakkaamman, valta-olijon oikeudella. Mitään muuta sen pätevämpää oikeutta ei maan päällä ole, ei ole ollut, eikä tule olemaan. Se, joka tavalla tai toisella kulloinkin on voimakkaampi, se määrää, se vallitsee. Koska ihmissuku on voitajana suoriutunut luonnosta on täysin ymmärrettävää, että se on joutunut määrääväksi tekijäksi maapallolla. Toinen kysymys on, miten vallanpitäjä valtaansa käyttää — alaisensa onneksiko vaiko turmioksi. Jokainen ihminen on hyvä tai paha valtiassaan. Jos hän tuntee korkean asemansa vastuunalaisuuden, suhtautuu hän luontoon järkevästi, pyrkien suojelemaan sitä ja edistämään sen elämää tarkoituksenmukaisesti. Silloin elämä hänen holhouksessaan menestyy ja kukoo. Mutta jos hän on kelvoton sortaja, huokaa luomakunta hänen raskaan valtikkansa alla. Luonnostaan on ihminen raakalainen. Sitä todistaa luonnonkansojen heidän tavoissaan ilmenevä tunteettomuus, samoin kuin hillittömän ihmisen raakamaisuus sekä lapsissakin usein havaittava tosin vaistomainen ja harkitsematon julmuus. Mutta sivistyksen voittaessa alaa, älyn kehittyessä, kykenee ihminen paremmin arvostelemaan asemaansa. Sivistys synnyttää jalomielisyyttä. Onhan yleensä tunnettu asia, että *kansan sivistystasoa todistaa se, millä tavalla sen jäsenet suhtautuvat eläimiin*, eritoten kotieläimiinsä, jotka ovat eniten riippuvaisia ihmisen mielivallasta. Luonnon herrana on ihminen vallitsevien luonnonlakien nojalla tosin oikeutettu säännöstelemään ja hyväksikäyttämään luontoa, jopa elollisten olentojen elämääkin mikäli olosuhteet sen vaativat. Epäilemättä on elämän väkinäinen katkaiseminen sellaisenakin kun se esiintyy maataloudessa aina rikos itse elämänaatetta kohtaan, mutta sitä ei voi välttää, koska luonnon tasapainolaki edellyttää toisen tuhoamista toisen hyväksi. Se on yhtä kovaa kuin itse elämäkin, mutta totta. Liiallinen tunteellisuus tässä suhteessa ei missään tapauksessa pysty ratkaisemaan ihmisen ja eläinten keskinäisen suhtautumisen ongelmaa. Mutta järjestäessään tätä suhdetta saattaa ihminen edellämäinitusta välttämättömyydestä huolimatta tehdä sen hyväksi ja oikeamieliseksi. Hänen ei tarvitse tuottaa toisille tunteville olennoille turhanpäiten kärsimyksiä tai kuolemaa. Mitä luonnonvarassa eläviin eläimiin tulee, tulee ihmisen muistaa, että niiden elämä maan kamaralla on jo muutenkin täynnä puutetta ja kärsimystä, pelkoa

ja ahdistusta sekä ankaraa kamppailua ruokapalasesta, joskin ne toiselta puolen saavat osansa elämisen onnesta verrattomassa vapaudessaan luonnon kätköissä. Luomakunnan hätä johtuu tosin vallitsevista luonnonlaeista, joita ei edes luonnon valtiaskaan voi kumota, mutta häneltä voidaan odottaa, ettei hän ainakaan omalta kohdaltaan sitä armottomuudellaan ja julmuudellaan lisää. *Kuolema* sinänsä ei vielä merkitse asianomaiselle eläimelle — sen enempiä kuin ihmisellekään — onnettomuutta, mikäli se kohtaa sitä sen aavistamatta ja ilman kidutusta. Mutta ihmisen aiheuttamat jokapäiväiset kärsimykset sensijaan ovat raskaat kantaa. Mikäli siis ihmisestä riippuu, on hänen suhtauduttava eläimiin niiden elämässä ja kuolemassa järjellisesti ja myötätuntoisesti.

Ennen kaikkea koskee tämä meidän kotieläimiämme. Avuttomina ja ihmisen armoille heitettyinä juuri ne joutuvat usein kokemaan kärsimyksiä, joita ihminen tuskin voi aavistaa, ne kun eivät voi valittaa tuskiensa määrää. Monet kärsivät hoi-tajiensa joko tietämättömyyden tai suorastaan heidän välinpitämättömyytensä tähden, toiset taasen joutuvat suoranaisten tylyyden ja raakuuden uhreiksi. Mikä kotieläin tahansa voi joutua huonon kohtelun alaiseksi. Niiden täytyy esim. seisoa kylmässä, pimeässä, huonosti siivotussa asumuksessa, ehkäpä janoisinakin tai nälkäisinä, eivätkä koskaan saa kuulla ystävällistä sanaa. Eniten joutuu ehkä kuitenkin hevonen, ihmisen lähin työtoveri ja jaloin apulainen kärsimään, tuo uskollista uskollisin ja nöyristä nöyriin. Mitä voisikaan moni hevonen kertoa luonnon herrasta! Nuorena sitä ehkä julmakin isäntä hiukan säästää, ellei muuten, niin oman tappion pelosta, mutta vanhana sen elämä sellaisen omistajan hoivissa on kurjaa kurjempi. Kangistuneet ja kipeät ovat sen jalat, kulu-neet sen hampaat ja sisällisetkin kivut alkavat sitä vaivata. Siitä huolimatta on sen ääneti kestettävä ankarat työpäivät, raskaat kuormat ja korkeat mäet. Usein käytetään juuri vanhoja viallisia hevosia tietämällä taipaleilla ja huonolla kelillä talvisissa tukkimetsissä, missä ei kukaan armahtava ihminen ole näkemässä sen kurjuutta ja puuttumassa asiaan. Ja päälle päätteeksi voi se saada osakseen ruoskan — jopa seipäänkin iskuja karmivien kirousten säestäminä. Siinä usein hevosen palkka pitkän elämän raadannasta ihmisen palveluksessa.

Moninaisin tavoin ja keinoin pyritään sivistämään ihmiskuntaa, kohottamaan sitä luonnonkansan alkuperäisyydestä lähemmäksi sivistyneisyyden ihannetta. Yksi sellainen keino on *eläinsuojelu*. Järjestetty eläinsuojelustyö, jota edustaa lu-

kuisat yhdistykset, on meidänkin maassamme saanut aikaan suuremmoisia parannuksia, ei vain suoranaisesti vaikuttamalla yleiseen mielipiteeseen, vaan myös lainsäädäntötietä. Eläinsuojelusyhdistysten aikaansaannokset ovat sitäkin tärkeämpiä, koska yhdistykset ovat ottaneet ohjelmistoonsa myös osittaisen silmälläpidon, että eläinsuojelun lakimääräyksiä noudatetaan ja että niitä rikottaessa asianomaiset joutuvat syytteeseen ja rangaistaan. Sellaisille raakalaisille, joilta näyttää puuttuvan inhimillistä säälin tunnetta, on terveellistä tietää että heitä pidetään silmällä. Rangaistuksen pelosta he siten joutuvat pitämään aisoissa ilkeätä luontoaan. Täytyyhän meidän — tosin kirvelevin sydämin — myöntää, että kanssamme on vielä paljon juuri tuollaista kaameata raakuutta, joka täytyy kurilla lannistaa. Mutta pakkokeinot ovat pakkokeinoja — ajanmittaan niistä ei asiat parane — ne eivät muuta mieltä, ne eivät jalosta sydäntä. Sentähden on eläinsuojelutyö, niinkuin kaikki muukin hyvään ja kauniiseen tähtäävä ihanteellinen työ luonnollisesti ennenkaikkea aloitettava juuresta, aloitettava lapsistamme. Ja tässä työssä olemme me naiset — äiteinä, kasvattajina, lasten jokapäiväisenä seurana lähinnä. Meistä riippuu osaammeko me oikealla tavalla ohjata lapsen sydämen oivaltamaan että eläimet ovat hänen itsensä tavoin tuntevia, iloitsevia ja kärsiviä olentoja, osaammeko herättää heidät ymmärtämään että eläin — eritoten juuri kotieläimemme — kaipaavat, kuten lapset itsekin hellyyttä, hyväilyä, myötätuntoa, että eläimetkin tuntevat onnea kun saavat osakseen kiitosta ja ymmärtämystä. Se ei ole aina niinkään helppo tehtävä, sillä niinkuin jokainen tietää, on lasten, varsinkin poikalasten joukossa paljon sellaisia aineksia, jotka ovat luonnostaan taipuvaisia kiusaamaan ja rääkkäämään eläimiä tai — jos itse omaavatkin sääliväisen sydämen, eivät tovereiden pilkan tähden uskalla sitä mitenkään osoittaa. Mutta onneksi on lapsen mieli yleensä altis hyvälle vaikutuksille. Pojasta, joka ajattelemattomuudesta tai jopa julmuudestaakin pienenä on ryöstänyt ja rikkonut linnunpesiä tai pudottanut letkupyssyllä esim. suloisia tilhejämme talvisista pihlajista päästäkseen käsiksi niiden kauniisiin siipin, voi kuitenkin kehittyä harras eläinten suojelija, jos hän ajoissa herää ajattelemaan. Jouduin kerran näkemään kuinka kolme poikasta innostuksesta hehkuvin poskin sohi kepeillä törmäpääskysen pesäkäytäviä erään hiekkapenkereen laidassa. Kun eivät muuten ulottuneet makasivat he kaikki vatsallaan pengermän reunalla. Lähestyttyäni varovaisesti kysyin miksi he

niin tekivät, mitä tahtoivat. Vastaukseksi pojat yrittivät lähteä käpälämäkeen, mutta kun pyysin heitä jäämään ja lupasin kertoa heille jotain noista herttaisista pikkulinnuista, joiden pesiä he koettivat turhanpäiten vahingoittaa, jäivät he paikoilleen, tosin turvallisen matkan päähän. Kerroin heille miten törmäpääsky tulee kaukaa Afrikasta meidän pohjoiseen maahamme viettämään kesäänsä, rakentamaan pesänsä ja kasvattamaan poikasiansa, miten se nauttii ja iloitsee elämästään ja lyhyestä kesästämmä palatakseen syksyntullen kylmiä pakoon Afrikkaan, missä oleilee pohjolan kevään odotuksessa saadakseen jälleen rientää Suomeen pesimään. Kerroin sen merkillisestä pesästä, miten se hennolla nokallaan ja varpaillaan kaivaa ensin puolen metrin pitkän käytävän ja sen päähän itse pesän, kerroin miten suuren vaivan takana tuo pesä oli. Kerroin muutakin, kerroin mitä tiesin, ja lopetettuani kysyin eivätkö pojat tästä lähtien tahtoisi suojella törmäpääskyn pesiä ja kaikkien muidenkin lintujen kauniita lämpöisiä pikku pesiä. Pojat katsoivat hämillään maahan, mutta pienin heistä sanoi äkkiä »kerro vielä». Ja minä kerroin, kerroin ampiaisen ihmeellisestä yhteiskuntaelämästä, sen palomainen pesä kun riippui siinä lähellä, kerroin lapsuudenmuistoja suosikeistani, koirista, kissoista, hevosista ja kun me vihdoin erosimme hyvinä ystävinä tuntui minusta, että olin valloittanut asialleni kolme pientä ihmissielua ikuisiksi ajoiksi. Jos olisin hyökännyt heidän niskaansa, syytänyt heille moitteita, uhkauksia ja pahoja sanoja, olisivat he epäilemättä ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa tehneet uusia yrityksiä pahuudessa. Onhan tosin olemassa sellaisiakin epänormaaleja lapsia, joihin ei edes hyvä puhe tehoa, mutta heidän säälimättömyytensä vivahtaa silloin jo jonkinlaiseen henkiseen vajavaisuuteen, vinouteen. Mutta jos voimme jo varhain kasvat-
taa terveen lapsen sydämessä mielenkiintoa elävään luontoon, ei ole epäilystäkään siitä, etteikö tuo versova myötätunto tuonnempana hänen elämässään tulisi arvaamattoman monella tavalla hedelmöittämään kaikkia hänen toimiaan ja vastaista suhtautumistaan itse elämään ja myöskin kanssaihmiisiin, niin, se voi tulla suorastaan määrääväksi hänen vastaiselle luonnonlaadulleen. Sellaisessa lapsessa, joka räökkää eläimiä tai pitää velvollisuutenaan surmata ja kivittää jokaisen pikkulion, vaarattomimmankin, mikä hänen tiellensä sattuu, piilee luonteenomaisuuksia, jotka voivat kehittyä kanssaihmisillekin, koko yhteiskunnalle turmiollisiksi, ellei niitä ajoissa kitketä pois ja johdeta oikeille laduille. Mies, jonka sydämes-

sä jo lapsena on herännyt rakkaus hevoseensa, ei sittemmin kään kohtelee sitä tylästi, ei kisko ja revi kuolaimilla sen suupieliä ja kitalakea verihaavoille, ei anna sen juosta janoisena pitkiä taipaleita, ei jätä sitä seisomaan heinittä tuntikausiksi kun itse on katon alla lepäilemässä tai virvokkeita nauttimassa, ei ruoski vanhaa työtoveriaan piikkilankapampulla, kuten kuuluvat tekevän jotkut ajomiesraakalaiset esim. Suojärven laajoissa tukinajometsissä. Kuinka tärkeätä siis onkaan jo ihmisen oman sivistyksen ja tulevaisuuden kannaltakin katsoen, että hän varhain oppii ei vain tekemään oikeutta luomakunnalle vaan myöskin osoittamaan sille hellyyttä ja ystävällisyyttä. Paitsi persoonallista, omakohtaista vaikutustamme lapsen vastaanottavaiseen mieleen, tarjoaa meille, nykyajan kasvattajille erinomaisen liittolaisen kirjallisuus eläinten elämästä. Sellaista on jo suomenkielelläkin runsas valikoima, sekä kotimaisia, että käännöksiä parhaista eläinkirjailijoiden teoksista. Niistä lapsi huomaamattaan jännittävässä muodossa oppii älyämään, että eläinlajikin on kokoonpantu yksilöistä, jotka niinkuin ihmisetkin ovat luonteeltaan erilaisia ja joiden elämänvaiheet suuresti vaihtelevat. Seuratessaan eläinten kohtaloita, niiden useinkin vaikeissa olosuhteissa kamppaillessa, hänen myötätuntonsa joutuu jakamattomasti eläimen puolelle, olipa kysymyksessä ihmiselle rakkaat ja mieluisat eläimet, kuten esim. hevonen ja koira, taikka epämieluisat, inhoittavat kuten rotta tai vaikkapa kyykäärme. Hän oppii ymmärtämään että jokainen elävä olento on pakotettu turvautumaan luonnon sille määräämiin elämäntapoihin ja että vaikka se olisi ihmisille vaarallinenkin niin että meidän on pakko hävittää sitä, meidän sittenkin täytyy suhtautua siihen myötätunnolla, eikä missään tapauksessa hankkia sille enemmän kärsimyksiä kuin mitä ei ole vältettävissä.

Lapsi näet pian oppii älyämään että eläin elää vain vaistojojensa varassa ja että petokin raatelee uhriansa enimmäkseen vain nälkäänsä tyydyttämiseksi, mutta että sitävastoin julma ihminen saattaa rääkätä toisia elollisia olentoja tietoisesti purkaakseen häijyn sisunsa johonkin tuntevaan olentoon tai vain halpamaisesta kostonhimosta. Ihminenhän — luonnon herra, käyttää valtaansa ja älyään usein sellaisiin hirmutöihin, ettei raivokkain petoeläinkään vedä hänelle vertoja harkitussa julmuudessaan. Niiden lukuisien erinomaisten suomenkielisten eläinkirjojen joukosta, joita meille on tarjolla, tahtoisin erikoisesti mainita Selma Lagerlöfin ihastuttavan kirjan: »Peukaloisen retken villihanhiensa kanssa». Pitkän kokemuseni aikana luonnonhistorian opettajana olen uudelleen ja uu-

delleen saanut kokea sen viehättävien, tosituntuisten eläinkuvauksien taikavoimaa lapsen mieleen. Kuvataanhan siinä niin verrattomalla tavalla, miten elävä luonto itse valloittaa ystäväkseen pojan, kotinsa surunlapsen, joka alkuaan on ollut tyly ja häijy kaikille eläville olennoille, erikoisesti vanhempainsa maalaistalon kotieläimille. Tämä kirja on todellinen aarre kasvattajan kädessä.

Kaikki eivät kuitenkaan ymmärrä eläinkertomuksien kasvattavaa merkitystä yhtenä sivistyksen kohottajana ja luonteen muodostajana. Muistan kuinka kerran eräs valistunut koulumies, suureksi hämmästyksekseni, eläinkertomuskirjallisuudesta keskusteltaessa ihmetteli mitä hyötyä sitten loppujen lopuksi sellaisista kertomuksista on, hiukan huvitusta ehkä lapsille — ei muuta. On siis sivistyneitäkin, jotka eivät anna tunnustusta senkaltaisen kirjallisuuden osuudelle siinä työssä, minkä päämääränä on inhimillisyyden ihanne. Mutta ei vain kirjallisuus jää vaille myötätuntoa, usein eläinystävä tai virallisen eläinsuojelustyön tekijätkin saavat osakseen suurelta yleisöltä varsin vähän ymmärtämystä ja heidän pyrkimyksiinsä suhtaudutaan kylmäkiskoisesti, melkein pä yliolkain. Siihen saattaa olla tietysti myös osittain syynä sekin, että joskus eläinystävät lämminsydämyksessään ampuvat ohi maalin, tai menevät liiallisuuksiin siinä määrin, että heidän intoilunsa herättää naurua ja pilailua kanssaihmisissä.

Mutta vaikka eläinten ystävät uhratessaan hartaan työnsä eläinmaailman hyväksi enimmäkseen eivät niitä kiitosta ja kunniaa, saattavat he siitä huolimatta tuntea suurta tyydytystä tietäessään taistelevansa sellaisen asian puolesta, josta koituu helpoitusta turvattomille eläimille, ja onnea ihmiselle itselle, niin, koko kansakunnalle, ja jonka kauaskantava sivistyksellinen merkitys on epäämätön. Se tietoisuus elähyttäköön jokaista eläinystävää ja eläinsuojelustyöntekijää hänen kamppaillessaan asiansa puolesta ja antaen hänelle voimaa ja uskallusta kestämaan tylyn maailman välinpitämättömyyttä masentumatta. Intialaisilla, jotka enemmän kuin muut ovat mietiskelleet elämän salaperäisiä ongelmia, tavaataan käsitys elämän ehtymättömyydestä kiertokulusta. Sen mukaan ihminen saattaa uudelleen syntyä milloin eläimen, milloin kasvin muodossa. Tällainen oppi jos mikään on omiaan edistämään ihmisessä lempeyttä eläinveljiään kohtaan. Mutta vaikka emme voisiakaan tätä oppia omaksua, sisältyy siihen kuitenkin mitä kaunein ajatus luonnon herran ja koko luomakunnan välisestä, velvoittavasta sukulaisuudesta.